

на Вапцаров може да се заключи, че най-напред е пренощувал с група арестанти (4 срещу 5 март), а "първите три дни" са 5, 6 и 7 март.

Вапцаров съобщава още едно име – на Иванка Димитрова. Задръжат я на 16.III. – един ден след първите самопризнания на Вапцаров, тя е пламенна поклонничка на поезията му, рецитира я с въодушевление по вечеринки и срещи с леви интелегенти.

Георги Данаилов ми препоръча да се срещна и разговарям с нея: знаела много за Вапцаров, почти нищо не е разказала досега.

Имах такова намерение, но нямах време.

Може би тя ще направи това сама.

Кънчо Н.Иванов пише в спомените си: "Няма да забравя този момент, когато при зловещите думи на съдията, че се осъжда на смърт, другарката Иванка Димитрова изпищя в миг като прободена с нож и се хвърли да го прегърне с пълни със сълзи очи, с плач за скъпия другар...".

Реакцията ѝ, предишното ѝ цялостно отношение към личността и поезията на Вапцаров, преживяванията ѝ в Дирекцията на полицията ме карат да допускам, че към Вапцаров тя има чувства повече от другарски.

Може би те са причина и за десетилетното ѝ мълчание, като изключим един кратък неин спомен.

Но аз не мога да надникна отвъд премълчаното.

8-9.XII.92 г.

ДЕН ЧЕТВЪРТИ И ПЕТИ

Може би по-точно е разпит четвърти и пети, защото Вапцаровите самопризнания отиват към своя край.

Подробностите, които нанася връз белия лист на дознанието, показват, че е бил с бистър и точен ум, с ясна памет. Тя пък ме кара да мисля, че в тези дни и преди тях не е имало физическо насилие върху него – почеркът му, с неизменната острота на буквите, е един и същ. Ако има неяснота в някои фрази, тя трябва да е от умора (току-така ли се пишат III листа), и то на първа ръка. Дори и аз вече се уморих толкова дни да преписвам и пиша – изречения свои и чужди, няколко пъти вече почеркът ми се променя, и то без да виси над главата ми следовател, без да съм арестуван, без да съм в килия. По-скоро се самоарестувах. Уморих се, нямам сили да правя повече справки кой кой е и защо е.

Пък и засичането на отделните показания са направили в полицията. Затова последните откъси от дознанието ще въведа с откъса за Вапцаров от обвинителния акт. Така хем не ще се намесвам, хем ще си откъсна. Пък и този откъс обобщава цялостната дейност на Вапцаров от предишните му самопризнания плюс тези, които предстои да прочетете.

Така че: Из "ОБВИНИТЕЛНИЯ АКТ."

НИКОЛА ИВАНОВ ВАПЦАРОВ е приел да заеме длъжност при ЦК на РП в комисията, която е ръководила специалната (миноподдривната) дейност в началото на м. септември 1941 г., като знаел крайната цел на комунистическата партия, а именно – насилственото събаряне на установения от Конституцията в страната обществен и държавен строй и заменяването му с болшевишки такъв, като за постигане на тази цел е предприела въстания, убийства, атентати и др.

Една седмица, след като е приел това, той отишел при Андон Т. Гьошев в Красно село и е получил от него нареждане да отиде в гр. Варна, за да предупреди ръководящите на партийната организация там, че в района на р. Камчия са слезли партийци, дошли от Съветска Русия, да се свържат с тях и ги укриват. Получил е 1000 лв. за път, явката и паролата и още същата вечер е заминал. Свършил възложената му задача, завърнал се и докладвал.

В началото на м. октомври 1941 г. Атанас Д. Романов и Вапцаров занасят на ул. "Одоровци" две сандъчета с взрив, които укриват на тавана на тази къща. Преди това Романов е дал на Вапцаров пистолет и патрони.

В началото на м. ноември с. г. Атанас Д. Романов свързал Вапцарова с новия организатор на специалната линия Цвятко Радойнов, който, след като приел доклада за положението на организацията, дал му насоки за бъдещата дейност, а именно да се формират бойни групи, на които да бъдат поставени бойни задачи, като при това се използва стесненото икономическо положение за създаване на настроение в полза на партията – Съветска Русия. Понеже бойните групи ще бъдат много и ще се сношавали с тях, то страната разделили на райони. Казал му, че той ще държи връзка с хората от провинцията, които идват по тяхна линия, и в случай че Радойнов е зает да ги инструктира и да събира сведения за организациите в провинцията. За да влязат във връзка с партийните организации и да се формират бойни групи при тях, да влезе Вапцаров във връзка с Г. Минчев, от когото да вземе явките и паролите за тях. Още на другия ден той намерил Г. Минчев и вземал явките на 5-6 града, като по своеобразен свой шифър ги написал на един лист.

След няколко дена по искане на Цвятко Радойнов Н. Вапцаров намира Г. Минчев, който го свързва с Борис Копчев, назначен за организационен ръководител на целия Орнооряховски район, в който са влизали организациите на градовете: Плевен, Габрово, Шумен, Варна и Русе и с Христо Димов, назначен да придружи Копчева до Г. Оряховица и да го свърже там с партийните водачи. На Копчева Вапцаров дал явката в Г. Оряховица, а така също и установената от него такава тук в София за Гор. Оряховица, а именно Дома на изкуствата и печата, писателския съюз, писателя Младен Исаев, с парола: "Идвам от Хасково, много здраве от Здравко, искам да взема 15 екземпляра от последната Ви стихосбирка." Отговор: "Сега нямам в себе си,

но ще Ви намеря." Уговорили кога да замине и на другата вечер Борис Копчев и Христо Димов заминали за Г. Оряховица, изпратени от него на гарата.

Малко по-късно Цветко Радоинов е възложил на Н. Вапцаров да направи доклад за нуждата от боева подготовка на партийците, които доклад той е направил.

Към края на м. октомври 1941 год. Атанас Д. Романов намерил Н. Вапцаров в дома му, казал муда си вземе pistolета и отишлив квартирата на Асен Ефтимов Пандурски, на ул. "Качаник", вземал от изпод леглото му два куфара с взрив и ги отнесъл на ул. "Одоровци", където ги поставили пак на тавана. Този път са били придружени от Асен Евтимов и още едно лице, които са били въоръжени от Романов. След като са занесли куфарите с взрива, Вапцаров е прибрал от другите pistolетите и ги отнесъл в дома си.

По това време Г. Минчев е свързал Вапцаров със своя помощник Дико Димитров Диков. На другия ден Г. Минчев довел два души при Вапцаров, които идвали от името на Сливенската организация и искали да се срещнат с Цветко Радоинов. Вапцаров виждал последния и уговорил да се срещне със сливналиите и разговаря с тях по улиците. Срещата се състояла. Сливналиите са направили доклада си, дали са на Вапцаров явка за в Сливен и той на тях е дал за София – художника Стоян Сотиров ул. "Солун" № 5 с парола: "Идвам от Г. Джумая. Много здраве от братовчед Ви Стоян." Отговор: "Благодаря, тези дни му писах." След това предали на Цветко Радоинов 280 франка за размяна, дадени им от дошел от Съветска Русия емигрант, който пък ги дал на Вапцаров да ги размени.

Същия ден Цветко Радоинов е поискал от Н. Вапцаров да нареди до организациите да изпратят в месеца по един път хора на доклад по тяхна линия, като е установил Пловдивския район да се състои от Пловдив, Сливен, Ст. Загора, Ямбол и Казанлък.

След няколко дена Г. Минчев дошел в дома на Н. Вапцаров и му казал, че когато го интересуват връзките за в някой град, за в бъдеще да се обръща към Дико В. Диков, който бил и във връзка с Цветко Радоинов.

Малко по-късно Н. Вапцаров занесъл 280 франка на адвокат Кирил Николов, които той сменил и му предал 110 000 лв. В началото на м. ноември 1941 год. Ц. Радоинов поискал от Н. Вапцаров да намери и да има винаги на разположение квартира за укриване на техни дирени от властта партийци.

Няколко дена по-късно Ц. Радоинов е донесъл и му предал едно роло с уверения от трудовашка част за безплатно пътуване по българските държавни железници.

Понеже Н. Вапцаров е бил без работа и ако почел такава, е щяла да му бърка на започнатата миноподривна дейност, то отначало Романов му давал по 100-200 лв. седмично за издръжка. В последствие Ц. Радоинов му определил по 2000 лв. месечно, които той редовно е получавал от него.

В началото на м. януари 1942 год. Ц. Радоинов изпратил Н. Вапцаров в гр. Варна да провери има ли създадена организация по тяхна линия и да установи връзката с нея. Дали имат оръжие и какво е то. Имат ли бойни групи, колко и къде са те. Главната цел на отиването му обаче е била да провери дали със съдействието на Варненската партийна организация може да се осигури получаването на оръжие от Съветския съюз. Приемането на оръжието трябвало да стане към устието на р. Камчия на място залесено, за да не се виждат подаваните на брега светлинни сигнали от сушата. За оръжието е трябвало предварително да се построят скривалища и да се осигури

пренасянето му от брега до тях. Да натовари отговорниците на организацията да проучат всичко това и да натоварят хора за извършването му. Всичко това е трябвало да стане под контролата и отговорността на отговорника от специалната линия на дейност в гр. Варна. Той е трябвало да се задължи към 1. II. с. г. да се яви на доклад в София.

На другия ден Дико В. Диков намерил Н. Вапцаров и му предал явката на гр. Варна. Същия ден Н. Вапцаров се срещал с Цв. Радоинов, който му дал 2500 лв. за пътни и 5000 лв. да предаде във Варна за лицето, което ще обикаля да издирва местата за скривалища, и хората, които ще укриват оръжието. Още същия ден заминал за Варна, където успял да влезе във връзка с отговорника от специалната линия на дейност и му предал задачата. Събрал сведения, че във Варна имали 6-7 пушки, 12-13 пистолета и една бойна група от нелегални и на 11 януарий се завърнал в София и още същата вечер докладвал на Цв. Радоинов.

Понеже са очаквали към 15-20 януарий да дойде в София Мирко Станков с псевдоним Ихтиманеца от Ихтиманския балкан, то Н. Вапцаров съгласил Любка Коларова, живуща на ул. "Странджа" № 123 да го приеме да престои 45 дена в нея. Той дошел, обаче едва към 25-26 януарий и Н. Вапцаров и Романов го отвел в определената му квартира. На другия ден Цв. Радоинов се е срещнал с него, заведен от Н. Вапцаров. След около 20 дена Цв. Радоинов е дал на Н. Вапцаров 2 снимки, за да ги предаде на Дико В. Диков да бъдат направени лигитимации за Мирко Станков. През м. февруарий 1942 г. Н. Вапцаров е уредил среща на Антон Козинаров с Мирко Станков и в своя дом.

Към 20 януарий 1942 г. Дико В. Диков му дал легитимацията за Мирко Станков, а малко по-късно му казал, че човекът, който ще го придружава до Пловдив, бил дошел и той казал това на Цв. Радоинов. На другия ден Н. Вапцаров се среща с Мирко Станков и човека за Пловдив. Предава му го и ги изпраща за там, като на Мирко Станков дал адрес в Стоян Сотиров да пише, че е пристигнал в Пловдив. Десетина дена по-късно Сотиров му предал картичка с такова съобщение.

Към 13-14 януарий Александър Междуречки и жена му Мара отишли в дома на Н. Вапцаров и му разправили, че Павел Шатов бил оставил в тях пари и куфари, че при тях се явило едно лице, което искало да му се предават, а Шатов бил интерниран. Понеже нямали такова нареждане от Шатова, то не знаели как да постъпят. Н. Вапцаров наредил на другия ден Междуречки или госпозата му да отнесат парите в дома на изкуствата и печата, където неговия брат ще бъде, и да ги предадат на Младен Исаев, куфара да не го предават на лицето, което го иска, а да го срещнат с него и да се разберат. На другия ден Н. Вапцаров разправил това на Цв. Радоинов, който се заел да провери кои пари и куфар са те. След два дена Цв. Радоинов поискал парите и Н. Вапцаров отишел в дома на изкуствата и печата и ги взел. Проверили ги и излезли 2500 долара, 148 000 динари и 200 000 драхми.

След около 10 дена Междуречки дошел при Н. Вапцаров и му съобщил, че лицето, което претендираше за парите и куфара, дошло, казало му, че в куфара имало радиопредавател и че се съгласило на среща с Н. Вапцаров. Междуречки дал на Вапцаров и справочник за радиопредавателя, който той разгледал. След време дошло и въпросното лице, което заявило, че парите и предавателят имали руски произход. Когато Н. Вапцаров му казал, че доларите са били 2500, то се зачудило и казало, че били много повече. Постигнали споразумение доларите да останат за комунистическата пар-

тия, а драхмите и динарите да му ги повърнат. Така и станало. Предавателят обаче останал сполен. След като Вапцаров бил задържан, Междуречки го предал на лицето, което го е искало.

Към 22 януарий 1942 г. Ц.Радойнов завел в дома на Н.Вапцаров Антон Козинаров, който им направил изложение по вътрешното положение на страната, за да бъдат и те в курса на партията. Антон Козинаров с Ц.Радойнов са се срещали още два пъти в дома на Н.Вапцаров. Втория път Антон Козинаров му е дал 3000 долара да ги скрие и вечерта да го намери по бул. "Фердинанд" между "Паренсов" и "Граф Игнатиев". Там той се е срещнал с едно лице, на което Вапцаров по нареждане на Антон Козинаров е дал трите хиляди долара.

Н.Вапцаров е наредил Антон Козинаров и Цв.Радойнов да се срещат в квартирата на адвоката Кирил Николов. Там те са се срещали два пъти.

През м.декември 1941 год. по нареждане на Ц.Радойнов, Н.Вапцаров отивал при Атанас Романов, който го свързал с един студент от Ст.Загора, живущ на ул. "Гладстон" № 14. Дал му явка при Иванка Димитрова – чиновничка в общинската библиотека, и парола: "Идвам от Своге, каним Ви да изнесете една декламация." Отговор: "Болна съм, но ще намеря друг човек." След 15-20 дена при Иванка Димитрова се явил човек с паролата. Тя предупредила Вапцаров. Той обаче се явил на тяхна явка, а по младежка линия, понеже нямал връзка с тях. Към средата на януарий 1942 г. Иванка Димитрова съобщила на Н.Вапцаров, че пак се е явил човек със същата парола. Сетил се, че е студентът, и го намерил в квартирата му. Искал да се срещне с Цв.Радойнов. На срещата Цв.Радойнов наредил от Ст.Загора да додел Иван Николов Щерев, когото щял да изпрати във Варна, за да поеме ръководството по тяхната работа. След тази среща Цв.Радойнов дал 8000 лв. на Н.Вапцаров да ги занесе на студента, който да ги разпредели 2000 лв. за себе си, на Ив.Н.Щерев за пътуване до София, по 2000 лв. на двамата нелегални, които трябвало да заминат за Габрово, и 2000 лв. за русначето, което се намирало в този край. Към средата на м.февруарий с.г. Иванка Димитрова съобщила на Н.Вапцаров, че човекът със същата парола пак дошел. Съобщила на Вапцаров, който го подирил в квартирата му и там намерил Ив.Н.Щерев, за който разбрал, че е дошел от Съветска Русия. Съобщил за това на Радойнов.

Към средата на м.януарий 1942 г. Младен Исаев съобщил на Н.Вапцаров, че дошел човек при него с установен парол, когото завел дома му. Същия ден после обед Цв.Радойнов се е срещнал с пълномощника на Горнооряховската организация в дома на Н.Вапцаров. Пълномощникът съобщил, че имали 30 пушки и че искал да им се дадат 20 000 лв. Цв.Радойнов му дал инструкции и се разотиили, като наредил пълномощникът да дойде за пари към средата на февруарий т.г.

Към 12 февруарий 1942 г. Младен Исаев пак довел пълномощника на Горнооряховската конспирация. Същия ден Цв.Радойнов съобщил на Н.Вапцаров, че Антон Козинаров изпратил на Кирил Николов 1000 долара да ги смени и 80 000 лв. да му ги предаде. Н.Вапцаров дал среща на пълномощника на Горнооряховската организация, който е бил в София по това време, в една сладкарница на ул. "Гр.Игнатиев" и след като получил 80 000 лв., отделил 20 000 лв., както Цвятко Радойнов наредил, и ги предал в сладкарницата на казания по-горе пълномощник.

Към 20 януарий 1942 г. Цв.Радойнов завел при Н.Вапцаров едно лице, за

което му казал, че е от Лъжанско, като искал от него да организира многото нелегални в този край в една чета, която да прави набези по линията София – Пловдив и да я контролират. Искал да постави за водач на тази чета Кискинов. Към средата на м. февруарий с.г. същият човек от Чепино е дошел при него и поискал среща с Цв.Радойнов. Срещнали се в дома на Вапцаров. За в бъдеще му дал явка в Иванка Димитрова с парола: "Искам да ми дадеш няколко урока по декламация" и отговор: "Заета съм, но ще ви намеря друг човек." След една седмица Иванка Димитрова предупредила Вапцаров, че дошел човек с този парол. Намерил го в картинната галерия на общинската библиотека. После обед го срещнал с Цв.Радойнов. Дал му 30 000 да ги отнесе в Чепинско.

Към края на м.януарий с.г. Н.Вапцаров по един партиец от гр.Видин пратил във Видинската организация на тяхна линия явка в Кирил Николов с парола: "Идвам от Неврокоп, много здраве от колегата Ви Драгомиров." Отговор: "Благодаря, писах му преди няколко дни." Към 10 февруарий с.г. Кирил Николов предупредил Вапцаров, че се е явил човек при него с уговорената парола. Намерил го. Той му съобщил, че във Видинско народът е бил с Русия, че имат към 40 пушки и пр. Определил му среща на другия ден в ателието на Николай Шмиргел, където пълномощникът на Видин се срещнал с Цв.Радойнов.

В началото на м. февруарий 1942 г. Кирил Николов известил на Н.Вапцаров, че се е явил човек при него с парола от Варна. Срещнал се с него и уговорил на другия ден да го свърже с Цв.Радойнов в квартирата на В.Жендов.

На 15 февруарий 1942 г. Дико В.Диков съобщил на Вапцаров, че имало дошел човек от Сливен по партийна линия, и го свързал с него. По него Н.Вапцаров поръчал да дойде в София на доклад техният човек. На 22 февруарий с.г. Стоян Сотиров съобщил на Н.Вапцаров, че човекът от Сливен се явил, с когото той после обед се срещнал в една бозаджийница. На другия ден го среща с Цв.Радойнов. След срещата им по негово нареждане Н.Вапцаров му дал 30 000 лв.

Кирил Николов към средата на м. февруарий 1942 г. успял на черна борса да смени 1000 долара, които Антон Козинаров му бил пратил, и сумата 230 000 лв. предал на Вапцаров, който задържал 100 000 лв. за Ц.Радойнов и останалите предал на Антон Козинаров. През цялата сидейност Н.Вапцаров е раздал по нареждане на Цв.Радойнов 180 000 лв. така: На Атанас Д.Романов 15 000 лв., на Цв.Радойнов 20 000 лв. За Горна Оряховица: 20 000 лв. За един болен 10 000 лв. Втори път на Радойнов 5000 лв. За Сливен 30 000 лв. За Чепинско – 30 000 лв. За Горна Оряховица още 10 000 лв. За Пловдив 40 000 лв. Всички тези пари са давани за купуване на оръжие и приготвяване на скривалища.

Понеже вечерта имах среща към б ч. с Васил на ул. "П.Евтимий" и "Скобелев", казах му, че ще дойда да го взема от читалнята точно в 5,30 ч. В уреченото време го намерих там и двамата тръгнахме за срещата с Васил. По пътя обаче аз разбрах от думите му, че иде по младежка линия. Срещнахме се с Васил и аз му казах това. Той се ядоса, че са го изпратили на нация явка, и ми каза, ако имам възможност, да го свържа с младежите.

Отговорих на Васил, че нямам връзка с тях, и той ми каза, ако не мога, да го пусна. След това този младеж няколко пъти ме бегърсил чрез Иванка Димитрова, но като видял, че стоенето му в София е безпредметно, си заминал. По-късно към средата на януарий ми събщи, че се явил човек със същата парола и ми казал, че аз зная къде да го намеря. Събщих на Васил, че човекът от Ст. Загора е дошъл, а вечерта сам отидох да проверя на ул. "Гладстон" № 14 дали все пак е въпросният студент. Намерих там същото лице, което ми каза, че иска да се срещне с Васил и че всеки ден следобед до 5 ч. си е в къщи. Предадох на Васил да отиде и после разбрах, че се е срещал с него, понеже той изказа пред мен недоволството си, че студентът не е свършил работата си добре. После Васил ми каза, че на същия студент е поставил задача да отиде в Ст. Загора и да доведе някой си Щерю в София, който той искаше да изпрати за Варна, за да поеме ръководството на нашата работа и да събщи двама от нелегалните, които се намират в този край, да заминат за Габрово. Васил ме изпращаше отново при студента, за да му предам 8000 лв. и да му припомня, че тези търкания, които са се явили между окръжния комитет и нелегалните, не са хубава работа и трябва да се изгладят на всяка цена. Парите студентът трябваше да разпредели така: 2000 лв. да употреби за пътуването на него и Щерю, по 2000 лв. да даде на нелегалните, които ще заминат за Габрово, и 2000 лв. на русначето, което се намирало в този край. Каза ми също, че нелегалните били облечени с бричове и пътуването им в тези дрехи е неудобно, ето защо от Ст. Загора трябвало да се погрижат да им намерят макар и вехти цивилни дрехи и обеща той сам да изпрати стария си костюм на студента, а аз казах, че ще занеса вехтия си балтон, който бе черна основа, но напръскан с бели петна и общият му тон бе сив. Предадох на студента балтона си и парите, за които му казах как да ги разпредели, повторих му това, което ми бе заръчал Васил, и му събщих, че на другата вечер последният ще изпрати по някого дрехите си и си отидох. Около към средата на м. февруарий Иванка Димитрова дойде при мене и ми каза, че човекът с тази парола пак ме е търсил и казал да отида в къщи. Вечерта аз отидох на ул. "Гладстон" 14 и намерих там студента с още едно лице. Новодошият човек бе нисък, пълен, черноок, бръснат към 42-43 год. Запитах ги как са пътували и в разговора разбрах, че този човек е дошъл по нелегален път от Съв. съюз, понеже във фразите често вмъкваше цели руски думи. Попскаха от мене да му намеря квартира, но аз казах, че не

мога за същата вечер, но обещах да уредя тази работа. На другата сутрин Васил и аз се срещнахме у нас и аз му съобщих, че въпросният Щерю е пристигнал. Казах му, че от мене са искали квартира, но че аз не мога да намеря. Той ме успокои, като каза, че той ще се погрижи за тази работа и може би ще възложи на Стоян да намери. Каза също, че още същата вечер ще отиде да се срещне с Щерю. След това аз вече не видях това лице и не знаех нищо за участието му. Пак към средата на м. януарий при мене дойде Младен Исаев и ми доведе около обяд едно лице, което се явило с паролата, която му бях казал. Човекът беше млад, към 26-27 годишен, висок, бръснат и мисля, че черноок. Казах ми, че идва от Г.Оряховица, но аз вече знаех това от обстоятелството, че се явява при Младен Исаев. Младен си отиде веднага и аз го поканих да влезне в спалнята. Запита ме дали на мене трябва да докладва всичко, а аз му отговорих, че ще го свържа с друг човек, и за това му определих да дойде към 4 ч. сл. об., предполагайки, че Васил ще ме потърси, защото ми бе обещал по-предния ден да мине, мисля, че да ми даде пари за Ст. Загорския студент. Към 3 ч. Васил действително дойде и аз му съобщих, че човек от Г.Оряховица е дошъл, той се зарадва, понеже отдавна по негова сметка трябваше да дойде. В 4 ч. дойде и човекът от Г.Оряховица. Въведох ги в стаята на брат ми, понеже снаха ми и той бяха на работа, а в спалнята следобед лежеше жена ми, която не бе още оздравяла напълно. Васил изказа недоволството си защо ръководящият не се е обадил по-рано. Васил го запита дали са почнали да правят скривалища, но той отговори, че в този студ нищо не може да се предприеме. Запита го как са с оръжието и онзи отговори, че имали към 30 пушки, но нямали достатъчно патрони за тях и въобще оръжие в техния край се намирало трудно и на много висока цена. За това ръководящият човек искал да му се отпуснат средства. Васил го запита каква сума ще искат, а той му каза, че искат 50 000 лв. Васил се засмя и отговори, че за сега нямаме никакви пари, ето защо ще трябва да дойде към 10-12 февруарий, но такава сума пак не би могло да им се отпусне. Настоя те да се помъчат да съберат пари в своя район. Човекът отговори, че са се занимавали с този въпрос, но тепърва ще го осъществяват по-планово. Тогава аз го запитах, понеже исках да отида при жена си, дали човекът е дал явка специално за нас в Г.Оряховица. Казах ми, че нищо не знаел по този въпрос. Заръчах му при второто идване непременно да даде явка. Излязох и се върнах при тях след 20-30 минути. Васил записваше името на някакъв човек, който бил

от Г.Оряховица и работил в партията в София. Те го искаха от там, защото ще бѣдел по-полезен. Васил обеща да нареди да се изпрати в Г.Оряховица, ако пребиваването му в София не е от извънредна необходимост. Онзи после каза, че ръководящият от Г.Оряховица искал да се прехвърлят към неговия район двамата нелегални, които били в Ст.Загорско, и Васил му отговори, че не може да му обещае дали и двамата ще отидат в Г.Оряховско, но единия, нека той да изиска да му го предадат от Габрово. По обяснението на човека тези хора им били необходими, понеже нямали инструктори по оръжието и се чувствала нужда от тях особено когато купували оръжие да проверяват неговата годност. След малко двамата си излезнаха, като човекът каза, че ще дойде за пари към 10-12 февруарий. Няколко дена преди същата дата аз запитах Васил дали има пари, защото човекът от Г.Оряховица ще дойде тези дни. Той ми каза, че ще намери. Запитах го колко ще им дадем, но Васил каза, че зависи от сумата, която ще ни дадат от партията. Мисля, че около 12 февруарий Младен пак доведе същия човек на обяд в къщи. Предната сутрин Васил бе идвал при мене и каза, че ще дойде и следобед на другия ден. Тогаваше ми каже, че на другата вечер Стареца ще изпрати на Кирил Николов 1000 долара да ги смени и 80 хиляди лева, които ще предаде на мене. Следобед аз казах на човека от Г.Оряховица да дойде при мене, защото чакаме Васил. В къщи нямаше никой. Те дойдоха към 3,30 ч., но Васил ме изпрати да проверя дали предната вечер Кирил Николов е получил парите. Определихме си среща с човека от Г.Оряховица в аперитив "Хъшове" за в 7,30 ч. вечерта. По нареждане на Васил трябваше да му дам 20 000 лева, а като получим други пари, които той очаквал, щели сме да им дадем още 10 000 лв. Аз, преди да излезна, им казах, че ако звъни някой, да не отварят. Те ми казаха, че нямало да останат дълго. Отидох към 4,30 ч. към кантората на Кирил Николов и го запитах дали са му изпратили пари. Каза ми, че ги е получил, и ми предложи след 6 ч. да отидем в неговата квартира да ми ги предаде. Аз отказах, понеже родителите не гледаха с добро око на моето отиване у тях и му заръчах в 7 ч. да ми донесе парите в сладкарницата, която се намира на ъгъла, образуващ се от "Ангел Кънчев" и "Граф Игнатиев". Това е една нова модерна сладкарница. Кирил Николов обеща, че ще ни чака вън в 7 часа. След това аз отидох в кафене "Средец" и чаках там близо до 7 часа. Точно в 7 часа отидох в уречената сладкарница, където ме чакаше Кирил Николов. Там ми даде един плик и каза, че вътре са парите и в тях имало друго

пликче с бележка за мене, почаках там до 7 часа и отидох в аперитив "Хъшове". Доле до една маса чакаше човекът от Г.Оряховица. Аз го поздравих, но не седнах веднага при него, а отидох в клозета, където проверих парите, които бяха 80 000 лв. Разкъсах пликчето, което бе вътре, и прочетох, че 80 000 ще предам на Васил и когато смени Кирил Николов, доларите ще предам от стоте хиляди лева на Васил, а останалите на Стареца. Скъсах бележката и пликчето, прибрах 20 хиляди лева, а другите скрих във вътрешния джоб на палто то си. Двадесетте хиляди турих във външния джоб на балтона, а след това излезнах от клозета. Отидох при човека, поръчах си една бира и в това време под масата му предадох парите. Запитах го за явка, но той каза, че за сега ще се ползваме от партийната. След това аз излезнах, като заплатих и неговата бира и си отидох в къщи. Тази бе последната ми среща с този човек. Към 20 януарий Васил дойде при мене една сутрин, като водеше със себе си и друг човек, той беше едър, рус, бръснат и изглеждаше към 30-35 год. Каза ми, че бил някъде от Лъдженско и като го потуна по рамото, ми рече, че на този юнак може да се доверя и когато идва, ще ме търси направо в къщи. Аз се съгласих. Те чакаха около 10 минути и си излезнаха. След това в друга една среща Васил ми каза, че в същия район имало много нелегални, които ще трябва да се оформят в чета. Мястото било удобно, за да може тази чета да прави набеги и да държи под свой контрол линията София – Пловдив и същевременно на време да може да се оттегля към Родопите. Разбрах, че Васил разчиташе много на тази чета. За неин водач той искаше да се сложи опитен човек, който да се ползва с авторитет в Пазарджишко и Чепинско. Дълго време той не знаеше кой да бъде този човек, но един ден ми каза, че най-подходящ бил Кискинов. Спомням си, че в един разговор с човека, който замина за ръководител в Пловдивския район (този разговор се водеше в квартирата на ул. "Ц. Самуил"), аз дочух, че Ихтиманеца казва, че Кискина не бил добре със здравето, защото бил раняван в главата и това от време на време му се отразявало, така че едва ли ще бъде годен за такава отговорна работа. Към 15-16 февруарий същият човек от Лъдженско дойде при мене и поиска среща с Васил. Определих му среща за другия ден сл.обед. На другия ден сутринта Васил дойде при мене и аз му казах, че човекът от Лъдженско го търси. Дойде и Васил и той следобед към 3 часа. Васил ми каза, че искали да приказват нещо насаме и аз отидох в кухнята. След около половин час ми казаха да отида при тях и

Васил нареди да му дам явка. Аз му дадох при Иванка Димитрова, чиновничка в общинската библиотека. Паролата трябваше да бъде "Искам да ми дадете няколко урока по декламация", а отговорът "Аз съм заета, но ще ви намеря друг човек. Тази явка щяха да използват след една седмица. От Лъдженско щеше да дойде човек да вземе пари – 30 000 лв., които аз трябваше да му предам. Аз и в този момент можех да му дам, но той не знай по какви съображения не поиска да вземе със себе си. Каза, че може би на явката ще се яви и ней трябваше да дам парите. След една седмица действително при мене дойде Иванка Димитрова и ми каза, че се явил човек с такава парола. Тя дойде вечерта към 7 ч. Трябваше да отида при нея към 8,30 ч. на другата сутрин. В уреченото време отидох в картинната галерия при библиотеката и там тя ми показа човека. Той бе среден ръст, черен, мисля, че със сив балтон и към 35 годишен. Излязохме двамата и аз го заведох в галерията на аперитив "Чайка", за да му предам парите и да го запитам защо не е дошла жена. В аперитива нямаше никой и един келнер разчистваше масите. Поръчах две бутилки бира. Човекът ми обясни, че понеже момичето се отказало да дойде, го изпратила него. Човекът ми каза, че русият му определил, възложил да ми даде явка в Лъджене, но аз го запитах дали човекът, у когото е явката, е компрометиран. Каза ми, че бил компрометиран, но малко. Аз отказах да приема явката и му казах, че когато дойде русият, с него ще се разберем по този въпрос. Към след половин час се разделихме с него и след това вече не съм го виждал. В края на месеца русият дойде още един път в къщи сутринта, за да се види с Васил. Казах му, че го няма, но да мине пак. След това обаче той не дойде, не знай по какви причини. Пропуснах по-горе да кажа, че в аперитив "Чайка" на пл. "Св. Неделя" аз дадох на човека 30 000 лв. След това с хората от Чепинско не съм се срещал. Към края на месец януарий една сутрин Васил дойде при мене и ми каза, че от Видин бил дошъл човек, който търсил начин да се свърже с партията. Той щял да каже на Кирчо да се срещне с този човек, но ако Кирчо до вечерта не дойде при мене, ще трябвало аз да се срещна. На другата сутрин при мене щял да дойде един младеж и не помня с каква парола трябваше да ми се представи. Но мисля, че бе "Много здраве от Станой". Кирчо не дойде до вечерта. На другата сутрин към 10 ч., помня, че бе неделя, при мене дойде един младеж към 20 г., бръснат, със среден ръст и ми подаде паролата. Каза ми, че човекът ме чака в сладкарницата на ъгъла на "П. Евтимий" и "Хр. Ботев". Заведе ме

там и ми предаде лицето от Видин. Младежът си отиде веднага, а ние с новия човек излязохме и тръгнахме по бул. "Хр. Ботев" по посока на пл. "Македония". Той бе висок, с мустаци и бръсната брада, с полушубка и изглеждаше към 26-28 годишен. Запитах го дали знае нещо по специалната работа във Видин, но той ми каза, че не е осведомен. Отидохме в широката механа на ул. "Позитано" и аз му поставих въпроса дали би могъл, ако му дам явка, да изпрати човек по нашата работа. Казах му, човекът да дойде към 9-10 февруарий. Каза ми, че може. И аз му дадох явка при Кирил Николов. Паролата трябваше да бъде: "Идвам от Неврокоп", много здраве от колегата ви Драгомиров." А отговорът: "Благодаря, писах му преди няколко дена." Тогава той ми се оплака, че се мотаят от 5 дена в София, но не можал да влезне във връзка с партията. Казах му следобед към 4 ч. да бъде в една сладкарница близо до ъгъла на ул. "Аспарух" и "Ц. Йоанна". Понеже си тръгнах към къщи, заведох го и му я показах. Тази среща му определих, защото вярвах, че след обяд Кирчо ще дойде при мене, защото този човек търсеше партията, а това интересуваше именно Кирчо. Действително следобед към 3 ч. Кирчо дойде. Казах му за човека и за това, че съм му дал явка. Той се развика, че сме правили прибързани работи, че Видин нарочно е бил откъснат, защото в Окръжния комитет имало провокатор и не знам още какво. Аз го убедих, че е необходимо да се срещне с човека, да го провери и ако му се види съмнителен, за мене е лесно да откажа явката, която съм му дал. Той се съгласи. Към 4 ч. аз го заведох при човека, който чакаше в сладкарницата. Излезнахме и тримата, свихме по ул. "П. Евтимий" [п] Н. Вапцаров.

Аз извиках Кирчо на страна и му казах да дойде на другия ден и ако човекът му се види съмнителен, или от разпита, който ще направи, установи, че положението във Видин не е избистрено, и ми съобщи, за да зная какво да правя. Но Кирчо не мина до деня на арестуването ми и аз не видях повече нито него, нито човека от Видин. Към 9-10 февруарий при мене дойде Кирил Николов и ми каза, че се явил при него човек с парола: "Идвам от Неврокоп. Много здраве от колегата ви Драгомиров." Аз разбрах, че е дошъл човек от Видин по нашата работа. Отидох в кантората на Кирил Николов към обяд и той ми каза, че човекът цял да дойде към 12,30 ч. Действително в определеното му от Кирил Николов време човекът дойде. Кирил Николов ми го посочи и ние двамата излезнахме. Отидохме в галерията на сладкарница "Юнион" – на

ул. "М. Луиза". Каза ми, че партийният човек му съобщил, че искаме да дойде. Човекът от Видин бе към 25 г. младеж, среден ръст, слаб, добре облечен, рус и с бръсната брада, но до колкото си спомням, имаше мустаци. Запитах го за икономическото положение в техния край – чувства ли се недостигът на хляб и на други продукти и има ли някакво недоволство във връзка с този недостиг. Младежът ми направи извънредно добро впечатление поради своята откровеност. Той ми отговори: "Вижте какво, нашият край е земеделски. Хората са си скрили хляб и нужда не чувстват. После всеки си е заклал прасе и мазнини има. Така че недоволство на икономическа база няма. Обаче радостното е това, че въпреки това населението желае победата на Съветския съюз. Хората са настроени против всички други и германци, и англичани, и американци. Държат се за "Дядо Ивана". Тогава му поставих въпроса дали имат създадено нещо по наша линия. Той ми отговори, че аз съм знаел какво Видин е бил откъснат дълго време от всякакви връзки със София, така че не са получавали никакви нареждания. Запитах го да ми каже какво оръжие имат. Той отговори, че до колкото знаел, имало към 40 пушки във Видинския край, но патрони имали съвсем малко. Пистолети не ми каза колко имат, защото не знаел. Обаче каза, че младежите имали пистолети, но повечето били 6,35. Казах му, че когато си отиде в своя край, трябва да почнат работа по наша линия. Той ми отговори, че именно за това бил дошъл тука, за да му кажем какво да правят. Всичко, което кажете, ще направим. Запитах го за финансовото им положение и дали ще има да посрещат нуждите си със събрани средства на местна почва. Каза ми, че ще могат. Това бе единственият човек, който не искаше от нас пари. Това обстоятелство аз за себе си го обясних, че не са били засегнати от провали и могат значи да събират пари на местна почва. Запитах го дали е вярно, че в комитета има агент-провокастор. Той отговори, че няма нищо вярно в това и че този слух е нанесъл сериозен удар на партията във Видинско, като я е държал откъсната дълго време. Определих му среща за на другата вечер, мисля за 6 ч. в сладкарница "Пролет", на ъгъла на улиците "Николай Николаевич" и "Ив. Асен II". На другата вечер към 5,30 ч. аз отидох в дома на Николай Шмиргела, който живее на ул. "Ив. Асен II", за да взема ключа от ателието му, което се намира на бул. "Хитлер", мисля 50 номер. Обаче Шмиргела го нямаше. Намеших там жена му и казах, че съм обещал на мъжа ѝ да видя някоя

глава, която сега работил, и да ми даде ключа от ателието му, защото сега съм свободен. Понеже аз се познавах добре и с нея, тя ми даде ключа. От там отидох до сладкарница "Пролет", почаках и след малко младежът от Видин пристигна. Заедно с него тръгнахме към ателието на Шмиргела. Пропуснах по-горе да кажа, че сутринта Васил бе идвал в къщи и аз му съобщих в 6,30 ч. да бъде в ателието, където ще го чакам. В ателието в определения час пристигна Васил. Той започна да разпитва младежа най-първо за оръжието. Младежът му отговори същото, което отговори и на мене. След това подробно го разпита за обектите, които имат в техния край. После като узна за това, че хората били изцяло на страната на Съветския съюз, му изказа радостта си. [п] Н.Вапцаров.

За обектите момъкът долагаше, че на близо имало шлепове (на около 15 км. от Видин). Каза му за железопътната линия и за това, че наблизо минават някакви телефонни проводни за Германия, които използвали само германците. Според думите му на няколко пъти селяните, без да им е казал никой, са късали този провод. Васил го запита дали имат нелегални. Мисля, че онзи отговори, какво имали около 7 души. Тогавя той започна да му дава нареждания. Те трябваше да формират бойни групи, задачите на които да бъдат системно да късат кабела, който отива за Германия. Да внимават, когато в пристанището им спират кораби с течено гориво или муниции и ги подпалват със запалителни бомби. Обясни му как да си приготвяват тези запалителни бомби. Нареди да проверяват какво са карали шлеповете, които са близо до Видин, и ако са били пълни по-рано с течено гориво, да ги подпалят, в случай че България обяви война на СССР. Каза му да се приготвят за всеки случай ключове за изхвърляне на влакове и да знаят да развъртят болтовете, които свързват релсите. Обаче изрично му подчерта, че главната им задача ще бъде около Дунава и минаващия по него транспорт. Напомни му, че трябва да си приготвят скривалища с оръжие, които да са пригодени за хора. В тях ще трябва да се нанесе и храна, която не подлежи на разваляне. Каза му, че трябва все пак, колкото е възможно, да провери наличността на оръжието, което се намира в нашите хора. Да се мъчат да закупват ново оръжие. И той го запита за финансовото им положение. Момъкът каза, че с нуждите, които се откриват пред тях, ще се справят сами. Почти след всички

директиви, давани от Васил, той отговаряше: "Вие каквото наредите, ще направим." Разговорът трая около 1 час. След това те излязоха. Аз останах още малко, после заключих ателието и си отидох в къщи, защото ме мързеше да занеса ключа на Шмиргела. Занесох го към 10 ч. на другата сутрин и го дадох пак на жена му, защото Шмиргела още спеше. След тази среща аз вече не видях човека от Видин. Към 6-7 февруарий Кирил Николов ми каза, че при него се явил човек с парола: "Идвам от Разлог. Искам да ми гледате дело за една дъскорезница." Разбрах, че е дошъл човек от Варна. Отидох същия ден привечер в кантората му, за да се срещна с него. Бе към 5 ч., след малко човекът дойде и аз го познах, понеже беше същият, на когото предадох нарежданията на Васил, когато отидох във Варна. Позна ме и той. Излезнахме заедно с него и отидохме в една бозаджийница, чието име сега не помня. Там го запитах какво са направили за организирането на доставяне оръжие с подводница. Каза ми, че се е забавил и не е дошъл на определената дата, защото времето било много лошо и проучванията трудни. Казах му, че ще го свържа с друг човек, с когото ще се видя на другия ден сутринта. На него определих среща за 5 ч. сл.обед на другия ден в бозаджийница "Ботев", която се намира на ул."Левски", срещу столничната община. На другата сутрин Васил дойде при мене и аз му съобщих, че човекът от Варна е дошъл. Запитах го дали ще бъде свободен тази вечер, за да се срещнат с него. Каза ми, че е свободен. Мисля, че тогава ми постави въпроса дали съм разпитал какво е направил човекът от Варна. Казах му, че не съм го разпитвал подробно. Тогава той ми каза, че трябва да проявя по-голям интерес към работата и че да не си правя илюзии, че съм обикновено лице за приемане на хора. Определих му среща на Васил в 6 ч. в млекарница "Братски труд" на ул."6 септемврий" близо до "Ц.Крум". След това Васил си отиде. В 5 ч. сл.об. аз отидох в бозаджийница "Ботев", където вече ме чакаше лицето от Варна. Казах му точно в 7 ч. без 15 минути да ме чака на ъгъла на улиците "6 септемврий" и "Патриарх Евтимий". След това отидох в едно кафене, за да се мине времето до 6 ч. В 6 ч. отидох в млекарница "Братски труд", където заварих Васил. И му казах в 7 ч. да ме търси на ул."Патриарх Евтимий" № 27. Да звъни в квартирата на Ал.Жендов. Пропуснах да кажа по-горе, че следобед аз ходих у Жендов и го помолих да ми отстъпи вечерта квартирата си за 2 часа. Стеснително му казах, че ще заведе момиче. Той ми каза, че и без това вечерта смятал

да отиде на кино. Казах му, че в 6,15 минути ще отида да взема от него ключа. След като се срещнах с Васил в млекарница "Братски труд", отидох при Жендов и взех ключа. Той ми каза, че след като излезна, да оставя ключа в кръчмата на бай Спас, която се намира на ъгъла на улиците "Граф Игнатиев" и "6 септемврий". Той излезна, а аз след около 30 минути отидох да взема човека от Варна. Почаках го около 3 минути, той дойде и го заведох в квартирата на Жендов. В 7 ч. без няколко минути се позвъни, аз отворих вратата и приех Васил. Седнахме и тримата и Васил притръпни веднага към работа. Запита човека дали са проверили възможно ли е стоварване на оръжие в Камчийския район. Онзи започна да се оправдава (дали), че големите студове и снегът изолирали селата и проучванията били трудни, за това не били пълни. За това закъснял и не дошъл на определената дата. Все пак направили проучвания и се установило на 5 километра от морето било забранено да минават хора и охраната била много силна. Каза, че за сега не било възможно да се приеме оръжие, а ще трябва да се чака да се стопи снегът. Човекът от Варна запитва дали не може да стане това приемане не в Камчийския район, а да кажем малко по на юг. Васил му каза, че може, но брегът трябва да бъде обезателно залесен. Тогава Васил започна да обяснява на човека от Варна, че близо до брега на морето в областта на Камчия, в хралупата на едно дърво имало скрити 500 долара, а под корените на друго дърво 12 бомби. Каза му, че трябва да тръгнат от един триангулачен знак в юго-западна посока, и после ще стигнат до една чешма, от тази чешма се очертавали няколко пътя, човекът, който ще отиде, трябва да се спусне по най-слабо черния път, който се спуска в дясно надолу. Ще стигне до едно долче и ще го мине, тогава ще види друго. Там именно били въпросните дървета. Мястото щел да познае по това, че върховете на шубраците били окършени. Там щел да види едно голямо дърво с хралупа и в него били парите. По-долу от него имало друго голямо дърво, на което корените били отвънка, под тях били скрити бомбите. Те били обвити в част от гумена лодка. През времето, когато Васил обясняваше, чертаеше плана на едно малко листче, това листче човекът от Варна прибра в себе си. Тогава Васил го запитва дали имат създадени бойни групи и човекът каза, че имали създадена една от нелегални, които се криели във варненските села. Васил запитва дали са събрани на едно място и човекът отговори, че не са, но при нужда могат да се свържат.

Васил го запита дали им е поставена задача и онзи отговори, че по-рано те имали за задача да съборят моста между Варна и Добрич, но понеже през зимата по това шосе почти никакъв транспорт, тя била изоставена. Запита го дали има създадени други групи и какви задачи им са поставени, но човекът от Варна каза, че за сега нямали създадени други групи, защото няколко пъти били ударени от полицията. Васил му се скара и каза, че не си е гледал добре работата. Каза му, че Варна е важен стратегически пункт и трябва да се обърне по-сериозно внимание на нашата работа. Ако Варна е ударена, тогава трябва да създадат групи в околните села, чиято задача ще бъде да прекъсват телеграфни, телефонни и железопътни линии, да подпалват вагони с муниципи, бензинови цистерни и маслени резервоари и да изхвърлят товарни влакове, ако евентуално България влезе във война със Съв. съюз. Влаковете трябва да се обръщат с клинове, които са закрепени за релсите със скоби. При всички инструкции, които е давал Васил в мое присъствие, винаги нареждаше да не се обръщат влакове с войници, защото ще се получат обратни резултати. Васил му каза да приготвят скривалища за муниципи и хора и в тях своевременно да се нанесе храна, която не подлежи на разваляне. Нареди да проучи добре въпроса, дали в района на селата, където ще стане стоварването на оръжие, дали разполагат със свое оръжие, за да могат да гарантират получаването на това, което ще дойде с подводницата. Постави му въпроси и за финансовата част, но онзи отговори, че по-рано имали някакви пари, които изразходвали за процесите във Варна. Тогава Васил му се скара и каза, че е срамота, да не могат в такъв голям град като Варна да организират поне финансовата си част. Мисля, че му постави въпроса, дали биха могли да намерят квартира за един човек, който ще им пратим във Варна, но онзи пак каза, че и квартирният въпрос е труден. Васил вдигна рамене и го запита: "Тогава какво можете?" Онзи обеща, че ще намерят квартира. С това разговорът се свърши. Излезе първо човекът от Варна. Ние с Васил останахме заедно около 5 минути. Той изказа недоволството си от варналията и каза, че там ще изпратим човек, който ще ръководи нашата работа. Този човек трябваше да дойде от Ст. Загорско и се казваше Щерю. Той по-късно действително го доведе в София, както съм го писал по-горе. След това Васил си отиде, а след него аз заключих вратата и отидох в кръчмата, където оставих ключа, и си отидох. След тая среща аз вече не

видях човека от Варна. Към 15 февруарий при мене дойде Пешо и ми определи среща за 7 часа вечерта в бозаджийницата Бистрица, намираща се близо до ъгъла на ул. "Гр.Игнатиев" и "6-тият септемврий". Същата вечер си спомням, че бях отишъл при ихтиманеца, за да му предам явките, и за срещата с Пешо закъснях към 15 минути. Намерих го в бозаджийницата и от там тръгнахме в западна посока. Тогава ми каза, че бил дошъл човек по партийна линия от Сливен и ме викал, ако има нещо, да съобщим на нашия човек. Преди това обаче аз бях чул от Пешо, че в Сливен имало провал и затова не бях дал паролата на Стоян Сотиров. Близо до "Ц.Йоанна" на "Солунска" Пешо се отби в една шкембеджийница и след малко излезе със спретнатия младеж? Продължихме по "Солунска" и аз го запитах дали е вярно, че в Сливен е имало провал. Каза ми, че не е вярно. Запита ме дали има да предам нещо за нашия човек, но аз му казах, че щом като няма провал, той трябваше да дойде един месец след първото му идване. Каза ми, че ще му каже. Разделихме се. Няколко дена след това аз отидох при Стоян Сотиров и му съобщих, че при него ще дойде човек, който ще му предаде много здраве от брат му Стоян. Той трябваше да му отговори, че му е писал тези дни. На 22 февруарий се откриваше изложбата на художника Георги Павлов. Аз отидох на откриването и там Стоян Сотиров ми каза в 2 часа след пладне да бъда в бозаджийницата "Ботев", защото човекът дошел. В 2 часа аз отидох в бозаджийницата, но не намерих никого. След малко обаче пристигна сам човекът, който по-рано бе идвал по нашата работа. И него запитах дали имало провал в Сливен, но и той ми отговори отрицателно. Поиска среща с Васил, но аз му казах, че мога да те срещна чак на другата вечер. Определихме си среща за другата вечер в 6 часа в сладкарницата "Пролет" на ъгъла на улиците "Николай Николаевич" и "Иван Асен II". Вечерта аз имах среща с Васил на "Скобелев", за да му кажа, мисля, за среща със Стареца, че последният няма да дойде на тази среща. Казах му, че е дошел човек от Сливен. Пропуснах да кажа, че човекът от Сливен ме предупреди да съобща на Васил, че ще иска пари. Понеже те бяха в мене, запитах го колко ще им дадем. Казах му, че имаме на разположение 30 000 лв. Отговори ми, че знаел, но всичките пари не можем да им дадем, а само 20 000 лв. Тогава му казах, че човекът иска не само за Сливен, а и за Ямбол, мисля, че и за Казанлък. Васил се съгласи да им дадем цялата сума, като каза, че ще иска други пари за текущи нужди. Определих му такава среща пак в

ателието на Шмиргела за другата вечер за 6,30 часа вечерта. На другия ден към 5,30 часа следобед аз отидох в къщата на Шмиргела, обаче него го нямаше там. Поисках ключа от жена му, но тя ми каза, че е в Шмиргела. Отидох към сладкарница "Пролет" малко по-рано от 6 часа. Човекът закъсне около 10 минути. Към 6,15 часа излезнахме двамата и тръгнахме по "Иван Асен II", от там свихме по една улица в ляво и излезнахме на бул. "Хитлер". До срещата с Васил имахме около 5 минути и ние продължихме надолу. Върнахме се с оглед точно в 6,30 часа да бъдем пред вратата на ателието, за да се срещнем с Васил. Когато стигнахме там, Васил го нямаше и ние продължихме срещу течението на реката. Срещнахме Васил близо до бул. "Ц.Освободител". Казах му, че не съм могъл да взема ключа. Мислех, че ще се разсърди, но той каза, че сам ще поговори с човека по улицата. Тръгнахме заедно пак по бул. "Хитлер" по течението на реката. Аз дадох на човека 30 000 лв. Когато стигнахме ул. "Оборище", Васил ми каза, че е неудобно да вървим тримата, и ме освободи. По ул. "Оборище" аз си тръгнах за къщи, а те продължиха надолу. Тази бе последната ми среща с човека от Сливен. Мисля, че бе към края на януарий, когато Васил ми каза, че сменили една част от долларите по курс под 200 лв. и ме накара да провера, ако имам възможност, какъв им е курсът на черната борса. Казах му, че ще запитам тук-там. Аз запитах моя приятел Кирил Николов – адвокат, и той ми каза, че ще провери. След един-два дена отидох пак в кантората му и той ми каза, че вървели по 260 лв. долара. Казах това на Васил. Той ми каза, че щом е така, нямало нужда партията да губи толкова пари и той щел да поиска да дадат на Кирил Николов да смени долларите. Мина доста време, през което падна Сингапур. В къщата на Кирил Николов се срещнаха Стареца и Васил. Мисля, че бе към 12 февруарий, когато Васил ми каза, че предната вечер Стареца наредил една госпожица да занесе на Кирил Николов 1000 долара, за да ги смени, и други 80 000 лв. за нас. Аз казах по-горе как и де ми ги е предал Кирил Николов тези 80 000 лв. За да провера, дали е сменил долларите, аз ходих няколко пъти в кантората му или му се обаждах по телефона. Но поради падането на Сингапур той ми каза, че въобще се въздържали да купуват долари. След 6-7 дена той смени парите само че не по 260 лв., а по 230 лв. Тези пари ми предаде в кантората. От тях за Васил трябваше да останат 100 000 лв., а остатъкът да се предаде на Стареца. Васил взе от мене 130 000 лв., за да ги предаде на Стареца.

а останалите понеже нямал къде да ги пази, остави у мене. Заедно с тези пари, които Кирил Николов ми предаде в сладкарницата на ъгъла на улиците "Ан.Кънчев" и "Гр.Игнатиев", у мене оставаха 180 000 лв., които съм раздал по нареждане на Васил на следните лица: На Стоян – 15 000 лв., на Васил – 20 000 лв., на човека от Г.Оряховица – 20 000 лв., на едно лице непознато, което Васил ми доведе, за да предаде парите на някой болен – 10 000 лв. Втори път на Васил – 5000 лв., на човека от Сливен – 30 000 лв., на човека от Чепинско – 30 000 лв. Васил взе, за да изпрати по човек, който заминава по партийна линия в Г.Оряховица – 10 000 лв. и 40 000 лв., които Васил взе, за да предаде на ръководящия човек, който заминава за Пловдив. Освен парите на Стоян (15 000 лв.) и 25 000 лв., които взе Васил, другите са дадени за оръжие и направа на скривалища. Поне така ни казваха, че ще ги употребят хората, които ги искаха. Тези, които взе Васил и Стоян, не зная за какво са употребени, нито пък е ставало дума пред мене за предназначението им. |п| Н.Вапцаров

В Дирекцията на полицията ми се показа табло със снимки. Снимка № 1 е на лицето Васил, за което пиша подробно в показанията си, под чието ръководство съм бил в специалната работа.

Снимка № 2 е на лицето, известно ми под името *Ихтиманеца*, което срещнах в сладкарницата на ъгъла на улиците "П.Евтимий" и "Ц.Йоанна" и го заведох на квартира при моята братовчедка.

На снимка № 3 – лицето не познавам, обаче тази снимка и снимка № 2 ми бяха предадени от Васил, за да ги дам на Пешо, който трябваше да се погрижи, за да им се извадят фалшиви лични карти. В Дирекцията на полицията се научих, че Васил се казва Цвятко Радионов, Ихтиманеца се казва Георги Янчев, лицето на снимка № 3 се казва капитан Рак. На снимка № 5 познах лицето, с което се срещнах на трамв.спирка "Петър Берон" и ме изпрати да замина за Варна първия път по посрещането на хората с подводницата, и се научих в Дирекцията на полицията, че се казва Антон Танев Гьошев. Снимка № 6 е на лицето, което изпратих за Г.Оряховица по нареждането на Васил и се научих в Дирекцията на полицията, че се казва Борис Копчев. Снимка № 8 е на лицето "Пешо", което ми е предавало хора, идващи от провинцията по партийна работа и на когото трябваше да

предам снимките №№ 2, 3 за изваждане на фалшиви лични карти. В Дирекция на полицията узнах, че истинското име на Пешо е Дико Димитров Диков. При очна ставка в Дирекцията на полицията видях лицето Арсо, за когото пиша в показанията, че от него сме взели 2 куфара с бертолетова сол и от него научих, че се казва Асен (Арсо) Ефтимов Иванов Пандурски. В Дирекцията на полицията видях лицето Кирчо, което ми предаде партийните явки, и научих, че се казва Георги Иванов Минчев от с.Медово – Чирпанско. Името му научих при очна ставка и той ми каза трите си имена и родното му място.

В Дирекцията на полицията при очна ставка с лицето Йосиф, разбрах от него, че се казва Иван Николов Масларов от с.Якоруда. На същото лице след завръщането си от Варна аз предадох, че хората, слезли от подводницата, са известни.

При очна ставка в Дирекция на полицията видях лицето, на което предадох 1000 лв., за да заведе Борис Копчев в Горна Оряховица. Тук научих, че се казва Христо Димов Братованов от с.Долна Оряховица – Г.Оряховско. На лицето Стоян, за което пиша в показанията си, зная и трите имена, казва се Атанас Димитров Романов.

Горното написах саморъчно: /п/ Н.Вапцаров.

Пистолета, марка "Ефел" 625263 с 9 патрона за него и 7 патрона за пистолет "Парабелум", и кутийка със смазка и шомпул ми даде Васил, които бях скрил на тавана над вратата. Намерените на тавана бр.2 от януарий от 1941 год. "Работническо дело" и "Позив" са поставени от мене. Намерих ги в пощенската кутия и ги скрих на тавана.

Горното написах саморъчно: /п/ Н.Вапцаров.

110

Горното написах саморъчно: /п/ Н.Вапцаров.

Бележки:

Лично за мен е много показателен разговора на Вапцаров с "човека от Видин". От него личи не само, че в България не е имало "недоволство на икономическа база" в периода 1941-1942 г., но и че партията не е могла да разчита на широките народни маси; че тя е вземала желаното за действително; че наистина е била далеч от народа си.

Като неин предан привърженик – Вапцаров се е поддал на същата илюзия, въпреки че откровеността на младежка му е направила "извънредно добро впечатление."

Разминаването между реалността и партийните указания е още по-очевидно през есента на 1940 г., в която Вапцаров пише "Селска хроника".

А това, че хората от Видинско държат за "дядо Ивана", е обяснимо: този район е зона за русофилско влияние още от времето на Софроний Врачански (че и по-рано) та до днес.

Фразата на Вапцаров: "В Дирекцията на полицията при очна ставка с лицето Йосиф, разбрах от него, че се казва Иван Масларов", ме навежда на заключението, че последната, шеста част от самопризнанията е направена на 24.III. (деня на задържане на Масларов) или на другия ден – 25.III.

Братованов е задържан на 7.III.

Възможно е дознанието на Вапцаров да е приключило най-късно на 19.III., а на 24-25.III. да е идентифицирал окончателно хората, с които е работил.

В спомена си след 9.IX. Масларов не пише, че Вапцаров е бил инквизиран, нито пък че има следи от инквизиция. Пише само, че Вапцаров е бил неопитен – възможната дума в ония години да се досетим, че е направил пълни самопризнания.

В спомените си след 9.IX. Никола Павлов (Комара) твърди, че "ако е въпрос кой понесе най-големи, методични и продължителни изтезания тоя път, то трябва да се признае, че туй бяха: Георги Минчев, Атанас Романов и Никола Вапцаров."

Комара е задържан на 24.III. В показанията си той отрича всичко и от спомена му се разбира, че дори да е инквизиран, то изтезанията му не са "най-големи, методични и продължителни". А какъв е смисълът да са такива за онзи, който е признал всичко?!

Пък и в деня на задържане на Комара Вапцаровото дознание е приключено, оставали са само очните ставки.

Твърденията на Комара за инквизиции на преждеарестуваните са само по разказ на заварените арестанти, а не резултат на лично видяно.

Той не е пряк свидетел.

За себе си направих следната таблица на задържаните, съпоставени с преживяното (арест, доброволно предаване, дознание) от Вапцаров в Дирекцията на полицията:

